

ستایش

واژه‌های مهم معنایی و املایی

مَلِک: پادشاه (جمع: ملوک)	مَلِک: پادشاهی	مَلِک: سرزمین
خداوند: صاحب و دارای چیزی / پروردگار جهان		
خُرَد: عقل	خُرَد: کوچک	
روزی: رزق		
کیوان: سیاره‌ی زحل		
گردان: چرخنده	گُرد: پهلوان	
سپهر: آسمان		
فروزنده: روشن کننده / درخشان		
ناهید: سیاره‌ی زهره		
مَهر: محبت، خورشید، ماه هفتم خورشیدی	مَهر: کابین، مهریه	مَهر: نشان، علامت
بیننده: کسی که می‌بیند / چشم		
ستودن: ستایش کردن		
میان: بین / کمر / کمر بند		
برنا: جوان		

تاریخ ادبیات

سنایی غزنوی: ابوالمجد مجدود بن آدم، شاعر و عارف ایرانی قرن ششم که در آغاز شاعری مدّاح بود، ولی تغییر حال داد و به عرفان روی آورد. «حَدِیْقَةُ الْحَقِیْقَةِ»، «سیر العباد الی المعاد» و «کارنامه‌ی بلخ» از آثار اوست.

حکیم ابوالقاسم فردوسی، از نجیب‌زادگان و دهقانان توس در قرن چهارم و ابتدای قرن پنجم بود که ۲۵ یا ۳۰ سال برای سرودن شاهنامه رنج برد. نقش وی در پاسداشت زبان فارسی، انکارناشدنی است.

دانش‌های ادبی و زبانی، آرایه‌های ادبی

۱. برخی عبارات را می‌توان به دو شکل و با دو معنای متفاوت خواند، مثلاً «تو ام راهنمایی» در بیت «ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که تو ام راهنمایی» به دو شکل «تو راه را به من نشان دهی» و «تو راهنمای من هستی»، معنا می‌شود.

۲. عبارت «گردان سپهر» معادل «سپهر گردان» است، همان‌طور که «پیرمرد» یعنی «مرد پیر». ترکیب‌های «سپهر گردان» و «مرد پیر» هر دو ترکیب وصفی «موصوف + صفت» هستند که جای صفت و موصوف آن‌ها در عبارت «گردان سپهر» و کلمه‌ی «پیرمرد» عوض شده است. ترکیب «گردان سپهر» را ترکیب وصفی مقلوب می‌نامیم.

۳. گاهی کلمات در شعر، به شکل مخفف خود به کار می‌روند. مثلاً در مصراع «نیابد بدو نیز اندیشه راه»، «بدو» یعنی «به او».

معنا و مفهوم

۱. برخی ویژگی‌های خداوند، همواره مورد توجه شاعران ادبیات فارسی بوده است.

الف) پاکی خدا

ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی: جهاندار و داننده و رهنمای / خداوند پاکی و نیکی فزای

ب) روزی‌ده بودن خدا

خداوند روزی‌ده و رهنمای: اصل روزی از خدا دان هر نفس

ج) این که خدا را با چشم سر می‌توان دید، یا نه

به بینندگان آفریننده را / نبینی مرنجان دو بیننده را خدا دیدم به چشم سر یقین من / بدیدم اولین و آخرین من

د) خداوند در اندیشه‌ی انسان نمی‌گنجد.

نیابد بدو نیز اندیشه راه: نه در ذیل وصفش رسد دست فهم

ه) خداوند را نمی‌توان در حدی که شایسته و بایسته‌ی اوست ستایش کرد

ستودن نداند کس او را چو هست: بدین آلت رای و جان و زبان / ستود آفریننده را کی توان؟

۲. دانایی و عقل، زور و توانایی است.

توانا بود هر که دانا بود: چون تو با علم آشنا گشتی / بگذری ز آب نیز بی‌گشتی

واژه‌ها

- ۱- کدام واژه درست معنا شده است؟
 (۱) مَلِک: پادشاهان (۲) مَلِک: پادشاهی (۳) مَلِک: سرزمین (۴) مَلِک: فرشتگان
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)
- ۲- کدام واژه نادرست معنا شده است؟
 (۱) گردان: چرخنده (۲) ستودن: ستایش کردن (۳) برنا: دانا (۴) خداوند: صاحب
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)
- ۳- کدام جرم آسمانی بزرگتر است؟
 (۱) مهر (۲) ناهید (۳) کیوان (۴) قمر
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)
- ۴- از سه بیت زیر واژه‌ی «نوشته» و از یکی از ابیات عبارت «نبایدت» را حذف کرده‌ایم. بیتی که عبارت «نبایدت» از آن حذف شده است کدام است؟
 (۱) دوران همی‌نویسد بر عارضش خطی خوش / یا رب ... بد از یار ما بگردان
 (۲) تن من همچو رشته شد به دلم مهر کشته شد / چو به سر این ... شد نبود کار سرسری
 (۳) که دشمن اگر چه بود خوار و خرد / ... او را به پی بر سپرد
 (۴) تا حدیث عاشقی و عشق باشد در جهان / نام من بادا ... بر سر دیوان عشق
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)
- ۵- «خرد» در کدام بیت واژه‌ای متفاوت است؟
 (۱) با اهل خرد باش که اصل تن تو / گردی و نسیمی و غباری و دمی است
 (۲) ندارم همی دشمن خرد خوار / بترسم همی از بد روزگار
 (۳) خرد را و جان را که یارد ستود؟ / و گر من ستایم که یارد شنود؟
 (۴) هان تا سر رشته‌ی خرد گم نکنی / کانا که مدبّرند سرگرداند
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)
- ۶- «ملک» در کدام بیت واژه‌ای متفاوت است؟
 (۱) منم که گاه کتابت سواد شعر مرا / فلک سزد که شود دفتر و ملک وراق
 (۲) ز تعظیم و جلال و منزل و قصر رفیع تو / ملک دربان فلک چاکر قضا واله قدر حیران
 (۳) جان خاک آن مهی که خداهش است مشتری / آن کس ملک ندید و نه انسان و نی پری
 (۴) ملک را بود بر عدو دست چیر / چو لشکر دل‌آسوده باشند و سیر
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)

املاء

- ۷- کدام بیت نادرستی املائی دارد؟
 (۱) به حکم عشق چو بر اهل صدق ره گیرند / گناهکار ببخشند و بی گنه گیرند
 (۲) مجو به محمل شاهی، که در ولایت عشق / گدا به تخت نشانند و پادشه گیرند
 (۳) چه ظلمت است که بیننده‌گان نمی دانند / که شب چراغ ستانند یا شبه گیرند
 (۴) کمند کوتاه و بازوی سست و بام بلند / به من حواله‌ی نومیدی ام گنه گیرند
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

تاریخ ادبیات

- ۸- کدام کتاب از سنایی غزنوی نیست؟
 (۱) حدیقة الحقیقه (۲) کارنامه‌ی بلخ (۳) سفرنامه (۴) سیرالعباد الی المعاد
 (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)

(فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

۹- کدام بیت از شاهنامه‌ی فردوسی نیست؟

- (۱) چو ضحاک شد بر جهان شهریار / بر او سالیان انجمن شد هزار
- (۲) اگر گویی غم دل با کسی گوی / که از رویش به نقد آسوده گردی
- (۳) هنر خوار شد جادویی ارجمند / نهان راستی آشکارا گزند
- (۴) ندانست جز کژی آموختن / جز از کشتن و غارت و سوختن

دانش‌های ادبی و زبانی

(فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

۱۰- کدام کلمه، بر اساس ترکیب وصفی مقلوب ساخته شده است؟

- (۱) پسرخاله
 - (۲) مدادتراش
 - (۳) زردروی
 - (۴) کارگردان
- ۱۱- بیت «ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که تو ام راه‌نمایی» را می‌توان به دو شکل خواند که ...

(فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)

- (۱) «ملک» در یک خوانش مناداست و در دیگری خیر.
- (۲) در انتهای بیت در یک خوانش فعل اسنادی وجود دارد و در دیگری خیر.
- (۳) «ذکر» در یک خوانش نهاد است و در دیگری مفعول.
- (۴) «پاکی» در یک خوانش یک واژه‌ی غیرساده است و در دیگری «پاک» است که با «ی» مخفف فعل اسنادی آمده است.

(فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

۱۲- «ترکیب وصفی مقلوب» را در کدام بیت می‌توان یافت؟

- (۱) دو بهره چو از تیره شب درگذشت / خروش سواران برآمد ز دشت
- (۲) سپهبد سوی شهر ایران کشید / سپه را به نزد دلیران کشید
- (۳) گرفت آفرین زال بر کردگار / بر آن بخشش گردش روزگار
- (۴) درم داد و دینار درویش را / نوازنده شد مردم خویش را

(فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

۱۳- کدام بیت ترکیب وصفی مقلوب دارد؟

- (۱) گرچه نهان شد پری از چشم ما / زین نکند عیب کسی بر پری
- (۲) خوب سخن جوی چه جویی ز مرد / نیکوی و فربهی و لاغری؟
- (۳) فخر چه داری به غزل‌های نغز / در صفت روی بت سعتری؟
- (۴) این نبود فضل و، نیابی بدین / جز که فرومایگی و چاکری

۱۴- کدام واژه را در بیت زیر، می‌توان به دو شکل متفاوت خواند تا بیت دو معنای مختلف بگیرد؟ «تفقّد» یعنی «دل‌نوازی».

«ای صاحب کرامت، شکرانه‌ی سلامت / روزی تفقّدی کن، درویش بی‌نوا را»

(فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)

- (۱) صاحب
 - (۲) کرامت
 - (۳) روزی
 - (۴) بی‌نوا
- ۱۵- بیت «ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که تو ام راه‌نمایی» چند جمله و یا شبه‌جمله دارد؟

(فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)

- (۱) پنج جمله و یک شبه‌جمله
- (۲) چهار جمله و یک شبه‌جمله
- (۳) پنج جمله، بی‌شبه‌جمله
- (۴) چهار جمله، بی‌شبه‌جمله

- ۱۶- نقش دستوری کدام واژه‌ی مشخص شده در ابیات زیر، با نقش دستوری «اندیشه» در بیت زیر یکسان است؟
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- «نیاید بدو نیز اندیشه راه / که او برتر از نام و از جایگاه»
- (۱) هنگام وداع تو ز بس گریه که کردم / دور از رخ تو چشم مرا نور نماندست
(۲) می‌رفت خیال تو ز چشم من و می‌گفت / هیئات از این گوشه که معمور نماندست
(۳) وصل تو اجل را ز سرم دور همی‌داشت / از دولت هجر تو کنون دور نماندست
(۴) حافظ ز غم از گریه نپرداخت به خنده / ماتم‌زده را داعیه‌ی سور نماندست
- ۱۷- برای رعایت وزن بیت شعر زیر، تلفظ کدام عبارت با شکل امروزی آن متفاوت است؟
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- «ستودن نداند کس او را چو هست / میان بندگی را بیایدت بست»
- (۱) ستودن نداند (۲) کس او را (۳) میان بندگی را (۴) بیایدت بست
- ۱۸- بیت «به بینندگان آفریننده را / نبینی مرنجان دو بیننده را» چند واژه‌ی غیرساده دارد؟ فرض کنید اگر واژه‌ی غیرساده‌ای تکرار شده باشد، آن را دو بار بشمریم.
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار
- ۱۹- بیت «به بینندگان آفریننده را / نبینی مرنجان دو بیننده را»، چند جمله دارد؟
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار
- ۲۰- نقش دستوری کدام واژه در بیت زیر متفاوت است؟
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- «توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر برنا بود»
- (۱) توانا (۲) دانا (۳) پیر (۴) برنا
- ۲۱- کدام نقش دستوری در بیت زیر دیده نمی‌شود؟
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- «به بینندگان آفریننده را / نبینی، مرنجان دو بیننده را»
- (۱) مفعول (۲) صفت بیانی (۳) متمم (۴) صفت شمارشی
- ۲۲- بیت زیر به ترتیب از چند جمله و چند شبه‌جمله تشکیل شده است؟
(فارسی نهم، ستایش- ترکیبی)
- «کرد بدو رو که دلیرت که کرد؟ / راست بگو ای بره شیرت که کرد؟»
- (۱) چهار، یک (۲) سه، یک (۳) پنج، صفر (۴) چهار، صفر
- ۲۳- کلمات قافیه در بیت زیر به ترتیب چه نقشی دارند؟
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- «خداوند نام و خداوند جای / خداوند روزی‌ده رهنمای»
- (۱) صفت، مضاف‌الیه (۲) قید، مضاف‌الیه (۳) مضاف‌الیه، قید (۴) مضاف‌الیه، صفت

معنا و مفهوم

- ۲۴- کدام بیت با بیت «به بینندگان آفریننده را / نبینی مرنجان دو بیننده را» تضاد معنایی دارد؟
(فارسی نهم، ستایش- صفحه‌ی ۱۰)
- (۱) غول بر خویشتن از خضر نهد نام چه سود / که خدایش به سر چشمه‌ی حیوان نبرد
(۲) عیان عشق بین و عقل بگذار / که اندر عقل بینی کی رخ یار
(۳) که داند هر که او این را نداند / پس این معنی حقیقت هرزه خواند
(۴) خدا دیدم به چشم سر یقین من / بدیدم اولین و آخرین من

۲۵- کدام بیت با بیت «ملکا ذکر تو گویم که تو پاکی و خدایی / نروم جز به همان ره که تو ام راه‌نمایی» قرابت معنایی

دارد؟ (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)

- ۱) همی گفت کای پاک برتر خدای / به نیکی تو باشی مرا رهنمای
- ۲) نهنگ را برد از آبشار زی دریا / کسی کش از دل دریا در آبشار آورد
- ۳) بی دلی در همه احوال خدا با او بود / او نمی‌دیدش و از دور خدا را می‌کرد
- ۴) نظمی که در احوال من آمد همه وقتی / از فضل تو آمد نه ز فضل و هنر آمد

۲۶- کدام بیت با بیت زیر قرابت معنایی دارد؟ (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

«بر در شاهم گدایی نکته‌ای در کار کرد / گفت بر هر خوان که بنشستم خدا رزاق بود»

- ۱) اول دفتر به نام ایزد دانا / صانع پروردگار حیّ توانا
- ۲) اکبر و اعظم خدای عالم و آدم / صورت خوب آفرید و سیرت زیبا
- ۳) قسمت خود می‌خورند منعم و درویش / روزی خود می‌برند پشه و عنقا
- ۴) هر که نداند سپاس نعمت امروز / حیف خورد بر نصیب رحمت فردا

۲۷- کدام بیت قرابت معنایی کمتری با سایر ابیات دارد؟ (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

- ۱) نیابد بدو نیز اندیشه راه / که او برتر از نام و از جایگاه
- ۲) خرد را و جان را همی سنجد او / در اندیشه‌ی سخته کی گنجد او؟
- ۳) سخن هر چه زین گوهران بگذرد / نیابد بدو راه جان و خرد
- ۴) توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر برنا بود

۲۸- در بیت «به نام خداوند جان و خرد / کزین برتر اندیشه برنگذرد»، فردوسی مقام خرد را بسیار والا توصیف کرده است.

در کدام بیت چنین دیدگاهی درباره‌ی خرد وجود ندارد؟ (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

- ۱) کسی کو خرد را ندارد ز پیش / دلش گردد از کرده‌ی خویش ریش
- ۲) خرد چشم جان است چون بنگری / که بی چشم شادان جهان نسپری
- ۳) چو دانا توانا بُد و دادگر / ازیرا نکرد ایچ پنهان هنر
- ۴) خرد تیره و مرد روشن روان؟ / نباشد همی شادمان یک زمان

۲۹- فعل ساخته‌شده از مصدر «دانستن» در کدام گزینه معنای متفاوتی دارد؟ (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۱۰)

- ۱) ستودن نداند کس او را چو هست / میان بندگی را ببايدت بست
- ۲) از آغاز باید که دانی درست / سر مایه‌ی گوهران از نخست
- ۳) چه دانی تو پیران و کلباد را / گروهی زره را و پولاد را
- ۴) تویی کرده‌ی کردگار جهان / ندانی همی آشکار و نهان

۳۰- کدام گزینه قرابت معنایی بیشتری با مصراع «نروم جز به همان ره که توام راه‌نمایی» از سنایی دارد؟ (فارسی نهم، ستایش - صفحه‌ی ۹)

- ۱) کش مکش هر چه در او زندگی ست / پیش خداوندی او بندگی ست
- ۲) کسانی کزین راه برگشته‌اند / برفتند بسیار و سرگشته‌اند
- ۳) ای همه هستی ز تو پیدا شده / خاک ضعیف از تو توانا شده
- ۴) نیابد بدو نیز اندیشه راه / که او برتر از نام و از جایگاه

با درخت دانش، گام به گام پیشرفت خود را ارزیابی کنید.

گام اول: میزان تسلط خود را با رنگ مشخص کنید.
 آبی: مسلطم
 سبز: نسبتاً مسلطم
 زرد: مسلط نیستم

گام‌های بعدی: اگر گام اولتان زرد بود، در نوبت‌های بعدی مطالعه و تمرین، پیشرفت خواهید کرد. سپس خانه‌های سبز یا آبی را رنگ کنید.

آبی سبز زرد

واژه‌های مهم معنایی و املائی
(۱۰ سؤال شناسنامه‌دار)

آبی سبز زرد

تاریخ ادبیات
(۲ سؤال شناسنامه‌دار)

آبی سبز زرد

دانش‌های ادبی و زبانی، آرایه‌های ادبی
(۲۷ سؤال شناسنامه‌دار)

آبی سبز زرد

معنا و مفهوم
(۲۱ سؤال شناسنامه‌دار)

زیبایی آفرینش

تعداد سؤالات کتاب
۵۲۰
تعداد سؤالات فصل
۶۰

فصل اول: زیبایی آفرینش

واژه‌های مهم معنایی و املائی

دید: چشم

لیل: شب

تنبیه: هوشیار کردن

خداوند: پروردگار / صاحب

اقرار: بیان کردن

عجب: عجیب

تسبیح: خدا را ذکر کردن

مستمع: شنونده

اسرار: سرها، رازها

مرغ: پرنده

خفته: خوابیده

جهالت: نادانی

غفلت: بی‌خبری، فراموشی

الوان: لون‌ها، رنگ‌ها

خار: تیغ گل

زرّین: طلائی

عنب: انگور

حقّه: فریب / ظرف نگهداری جواهر

تقدیر: تشکر و قدردانی / قسمت و سرنوشت

مسخّر: به تسخیر درآمده، رام‌شده

راست‌رو: کسی که به راه راست و درست می‌رود.

گوی: گلوله‌ی وسیله‌ی بازی، توپ

انعام: نعمت‌ها، چهارپایان / انعام: نعمت‌دادن

مرشد: پیر، راهنما، رهبر

صنع: ساختن، آفرینش

نهر: رود

بر: خشکی

بهر: دریا / بهر: قسمت / برای

ناهار: وعده‌ی خوراک ظهر

نهار: روز

میغ: ابر	
قوس قزح: رنگین کمان	
بساط: هر چیز گسترده‌ی	
فراخ: وسیع، پهن	
دیبا: نوعی پارچه‌ی ارزشمند	
جمال: زیبایی	
صورت: تصویر، ظاهر، شکل	
سریر: تخت پادشاهی	
مَلک: پادشاهی	مَلک: پادشاه (جمع: ملوک)
مَلک: فرشتگان	مَلک: سرزمین
معرفت: شناخت، دانش	
تماشا: دیدن چیزی / راه رفتن در جایی	
مدهوش: سرگردان، گیج، متحیر	
منزوی: گوشه‌گیر، کسی که از دیگران فاصله بگیرد، خلوت‌نشین	
محبس: زندان، بند	
رستن: رها شدن	رستن: رویدن
جستن: جهیدن، پریدن	جستن: جست‌وجو کردن

تاریخ ادبیات:

سعدی: ادیب بزرگ قرن هفتم که گلستان را به نثر آمیخته به نظم و بوستان را در ده باب و یک مقدمه، به نظم آفرید. وی غزلیات و قصاید و سروده‌های دیگری نیز دارد که همگی را در کلیات وی جمع کرده‌اند. از کتاب گلستان او، که شامل هشت باب زیر است، قآنی در کتاب پریشان، جامی در کتاب بهارستان و نیز قائم‌مقام تقلید کرده‌اند:

۱. در سیرت پادشاهان
۲. در اخلاق درویشان
۳. در فضیلت قناعت
۴. در فواید خاموشی
۵. در عشق و جوانی
۶. در ضعف و پیری
۷. در تأثیر تربیت
۸. در آداب صحبت

محمّد بن منور: از نوادگان عارف بزرگ، ابوسعید ابوالخیر که کتاب ماندگار «اسرارالتّوحید، فی مقامات شیخ ابوسعید ابوالخیر» را در وصف نیای خود، نوشته است.

محمّد غزالی: از بزرگترین فقها و دانشمندان علم کلام در تاریخ اسلام، که در قرن پنجم و ابتدای قرن ششم، در دوران سلجوقیان زیست. وی که گفته می‌شود نام خود را از شغل بافندگی پدرش به ارث گرفته است، دبیر مدارس مشهور نظامیه نیز بود. از کتاب‌های او «کیمیای سعادت»، «احیاء علوم الدّین» و «صیحة الملوک» است. کتاب «کیمیای سعادت» عمدتاً ترجمه‌ی فارسی بخش‌هایی از کتاب «احیاء علوم الدّین» است که به زبان عربی نوشته شده است.

نیما یوشیج: علی اسفندیاری، که خود را به سبب زادگاهش «نیما یوشیج» می‌نامید، پدر شعر نو فارسی است. آموزگار ارجمند او «نظام وفا» و «افسانه»، «ای شب»، «قصه‌ی رنگ پریده» و ... از کتاب‌های او است.

دانش‌های ادبی و زبانی، آرایه‌های ادبی

۱. از بین آرایه‌های ادبی که می‌توانند متن را خیال‌انگیز و اثرگذار کنند، آرایه‌های تشبیه، جان‌بخشی، مراعات‌نظیر، کنایه، اغراق، تکرار و جناس اهمیت فراوانی دارند. با این آرایه‌ها از قبل آشنا هستیم.
۲. گروه‌های اسمی را از پیش، می‌شناسیم و می‌دانیم هر گروه شامل یک کلمه در حکم هسته و یک یا چند کلمه در حکم وابسته است. انواع وابسته‌های پسین «صفت بیانی و مضاف‌الیه» و همین‌طور وابسته‌های پیشین «صفت اشاره، صفت شمارشی، صفت تعجبی، صفت پرسشی و صفت مبهم» را می‌توانیم تشخیص دهیم.
۳. می‌دانیم فعل اسنادی فعلی است که حالتی را به چیزی نسبت می‌دهد. «نیست» گاهی فعل اسنادی است، مثلاً در جمله‌ی «هوا سرد نیست»، «سرد نبودن» به هوا نسبت داده شده است. اما گاهی فعل «نیست»، در معنای «وجود ندارد» می‌آید که فعل اسنادی نیست: «دیده‌ای نیست نبیند رخ زیبای تو را / نیست گوشی که همی نشنود آوای تو را»

معنا و مفهوم

- وجود خداوند، از آفرینش او درک می‌شود، کافی است دیده‌ی خدایین داشته باشیم.
- دیده‌ای نیست نبیند رخ زیبای تو را / نیست گوشی که همی نشنود آوای تو را
- آفرینش، همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
- همه‌ی آفرینش در ذکر خداوندند.
- کوه و دریا و درختان همه در تسبیحند / نه همه مستمع‌ی فهم کند این اسرار
- هر گل و برگی که هست، یاد خدا می‌کند / بلبل و قمری چه خواند؟ یاد خداوندگار
- حتی اگر همه‌ی آفریده‌ها جمع شوند و هر نفس شکر خدا کنند، نمی‌توانند خدا را چنان که بایسته‌ی اوست سپاس بگذارند.
- تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او / همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار
- نعمت بارخدا یا ز عدد بیرون است / شکر انعام تو هرگز نکند شکر گزار
- توصیه به راستی و درستی
- بار کج به منزل نمی‌رسد
- راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار
- عظمت وجود خداوند در دیده‌ی انسانی نمی‌گنجد
- خانه بس بزرگ است و چشم تو بس مختصر
- نتوان وصف تو گفتن که تو در فهم نگنجی / نتوان شبه تو گفتن که تو در وهم نیایی

واژه‌ها

۳۱- کدام واژه نادرست معنا شده است؟ (فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۵)

- (۱) مدهوش: سرگردان
(۲) آنعام: نعمت‌دادن
(۳) راست‌رو: کسی که به راه راست و درست می‌رود.
(۴) حقه: ظرف نگهداری جواهر

۳۲- واژه‌های «عنب، دیبا، جمال» به ترتیب چه معنایی دارند؟ (فارسی نهم، فصل اول - ترکیبی)

- (۱) سیب، نوعی پارچه‌ی ارزشمند، زیبایی
(۲) انگور، نوعی ماده‌ی خوشبو، زیبا
(۳) سیب، نوعی ماده‌ی خوشبو، زیبا
(۴) انگور، نوعی پارچه‌ی ارزشمند، زیبایی

۳۳- چند تا از واژه‌های زیر نادرست معنا شده است؟ (فارسی نهم، فصل اول - ترکیبی)

«مستمع: گوینده / مرشد: پیر / جهالت: نادانی / الوان: رنگ‌ها / بر: خشکی / میخ: چاله / معرفت: شناخت / محبس: زندانی»

- (۱) یکی
(۲) دو تا
(۳) سه تا
(۴) چهار تا

۳۴- ابیات زیر را کدام واژه‌ها کامل می‌کند؟ (فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

- (الف) من از کف پا ... همی کردم بیرون / آن سرو دوصد گلشن و گلزار مرا یافت
(ب) بس گل شکفته می‌شود این باغ را ولی / کس بی بلای ... نچیده‌ست از او گلی
(۱) خار، خار
(۲) خار، خوار
(۳) خوار، خار
(۴) خوار، خوار

۳۵- «خداوند» در ابیات زیر به ترتیب به کدام معانی به کار رفته است؟ (فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

- (الف) چو اسفندیار آن گو تهمتن / خداوند اورنگ با سهم و تن
از آن کوه بشنید بانگ پدر / به زاری به پیش اندر افگند سر
(ب) بیامد به پیش خداوند پاک / همی گشت پیچان و گریان به خاک
همی گفت کین اژدها را که کشت / مگر آنک بودش جهاندار پشت
(۱) اولی اشاره به خالق جهان و دومی در معنای «دارنده» است.
(۲) اولی در معنای «دارنده» و دومی اشاره به خالق جهان است.
(۳) هر دو در معنای «دارنده» است.
(۴) هر دو اشاره به خالق جهان است.

۳۶- «رستن» و «رُستن» تنها در یک حرکت اختلاف دارند؛ در حالی که معنایشان کاملاً متفاوت است. کدام گزینه از این

جهت با بقیه متفاوت است؟ (فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۲)

- (۱) در فکر رستنم پاسخ بداد کرم / خلوت نشسته‌ام زین روی، منحنی
(۲) ترسم چو بازگردی از دست رفته باشم / وز رستنی نبینی بر گور من گیاهی
(۳) کاغذ بدریدند و قلم بشکستند / وز دست و زبان حرف‌گیران رستند
(۴) بسیار ز من دردسر و رنج کشیدند / رستند کنون از من و از دردسر من

املا

۳۷- متن زیر چند نادرستی املائی دارد؟

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۱۷)

«بدان که هرچه در وجود است، همه صنع خدای تعالی است. آسمان و آفتاب و ماه و ستارگان و زمین و آنچه بر وی است، چون کوه‌ها و بیابان‌ها و نهرها و آنچه در کوه‌هاست از جواهر و معادن و آنچه بر روی زمین است از انواع نباتات و آنچه در بر و بهر است از انواع حیوانات و آنچه میان آسمان و زمین است چون میغ و باران و برف و تگرگ و رعد و برق و قوس قزح و علاماتی که در هوا پدید آید، همه از صنع حق تعالی است و این همه آیات حق تعالی است که تو را فرموده است تا در آن نظر کنی؛ پس اندر این آیات تفکر کن.»

(۱) نادرستی املائی ندارد. (۲) یکی (۳) دو تا (۴) سه تا

۳۸- متن زیر چند نادرستی املائی دارد؟

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۱۹)

«این عالم خانه‌ی خداست و فرش وی زمین است، ولکن سقفی بی ستون و این عجب تر است و چراغ وی ماه است و شعله‌ی وی آفتاب و قندیل‌های وی ستارگان و تو از عجایب این قافل، که خانه بس بزرگ است و چشم تو بس مختصر و در وی نمی‌گنجد. و مثل تو چون مورچه‌ای است که در قصر ملکی سوراخی دارد؛ جز غذای خویش و یاران خویش چیزی نمی‌بیند و از جمال صورت قصر و بسیاری غلامان و صریر ملک وی، هیچ خبر ندارد.»

(۱) نادرستی املائی ندارد. (۲) یکی (۳) دو تا (۴) سه تا

۳۹- کدام بیت نادرستی املائی دارد؟

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

- (۱) صوفی از صومعه گو خیمه بزن بر گلزار / که نه وقت است که در خانه بختی بیکار
- (۲) هر که امروز نبیند اثر قدرت او / غالب آن است که فرداش نبیند دیدار
- (۳) آدمی‌زاده اگر در طرب آید نه عجب / سرو در باغ به رقص آمده و بید و چنار
- (۴) درد پنهان به تو گویم که خداوند منی / یا نگویم که تو خود مطلق بر اصرار

۴۰- در ابیات زیر در مجموع چند نادرستی املائی وجود دارد؟

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

«حدیث عشق تو با کس همی نیارم گفت / که غیرتم نگذارد که بشنود اغیار
همیشه در دل من هرکس آمدی و شدی / تو برگذشتی و نگذشت بعد از آن دیتار
حلال نیست محبت مگر کسانی را / که دوستی به قیامت برند سعدی‌وار
که می‌برد به خداوند منعم محسن / پیام بنده‌ی نعمت‌شناس شکرگذار»

(۱) سه تا (۲) دو تا
(۳) یکی (۴) نادرستی املائی ندارد.

تاریخ ادبیات

۴۱- کتاب‌های «پرشان» و «بهارستان» به ترتیب از کدام ادباست؟

(فارسی نهم، درس اول - بخش اعلام)

(۱) قانعی، قائم‌مقام فراهانی (۲) جامی، قانعی (۳) جامی، قائم‌مقام فراهانی (۴) قانعی، جامی

۴۲- کدام عبارت کاملاً درست است؟

(فارسی نهم، فصل اول - بخش اعلام)

- (۱) سعدی: ادیب قرن هفتم است که گلستان را به نثر آمیخته به نظم و بوستان را در ده باب و یک مقدمه، به نظم آفرید. وی غزلیات و قصاید و سروده‌های دیگری نیز دارد که همگی را در کلیات وی جمع کرده‌اند.
- (۲) ابوسعید ابوالخیر از نوادگان عارف بزرگ محمد بن منور است که اثر ماندگار «اسرارالتوحید» را در وصف نیای خود، نوشته است.
- (۳) محمد غزالی: از بزرگترین فقها و دانشمندان علم کلام در تاریخ اسلام در قرن پنجم و ابتدای قرن ششم و در دوران سلجوقیان و خالقی «کیمیای سعادت»، «احیاء علوم الدین» و «نصیحة الملوک» است. کتاب «کیمیای سعادت» عمدتاً ترجمه‌ی فارسی بخش‌هایی از کتاب «نصیحة الملوک» است که به زبان عربی نوشته شده است.
- (۴) نیما یوشیج: علی اسفندیاری، که خود را به سبب زادگاهش «نیما یوشیج» می‌نامید، پدر شعر نو فارسی است. آموزگار ارجمند او «محمدحسین بهجت» و «افسانه»، «ای شب»، «قصه‌ی رنگ‌پریده» و ... از کتاب‌های او است.

دانش‌های ادبی و زبانی

۴۳- برای واژه‌ی ... هم‌خانواده‌ای در ابیات زیر پیدا نمی‌شود.

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۲)

- «تا چند منزوی در کنج خلوتی / در بسته تا به کی، در محبس تنی؟»
در فکر رستم، پاسخ بداد کرم / خلوت نشسته‌ام، زین روی منحنی»
- (۱) حبس (۲) انزوا (۳) انحنای (۴) کافر

۴۴- نقش دستوری «خوش» و زمان فعل مصرع دوم بیت زیر به ترتیب کدام است؟

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

- «بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار / خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار»
- (۱) مسند، ماضی (۲) مسند، مضارع (۳) نهاد، ماضی (۴) نهاد، مضارع

(فارسی نهم، فصل اول - صفحه‌ی ۱۱)

۴۵- در بیت زیر، نقش‌های دستوری «دیده» و «تو» به ترتیب کدام است؟

- دیده‌ای نیست نبیند رخ زیبای تو را / نیست گویی که همی نشنود آوای تو را
- (۱) مفعول، مفعول (۲) نهاد، مفعول (۳) نهاد، مضاف‌الیه (۴) مفعول، مضاف‌الیه

۴۶- بیت «خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند / آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار» ...

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

- (۱) سه جمله دارد، ولی شبه‌جمله ندارد. (۲) سه جمله و یک شبه‌جمله دارد.
(۳) چهار جمله دارد، ولی شبه‌جمله ندارد. (۴) چهار جمله و یک شبه‌جمله دارد.

(فارسی نهم، فصل اول - صفحه‌ی ۱۱)

۴۷- در کدام بیت فعل «نیست» فعل اسنادی نیست؟

- (۱) ضایع مکن این دم ار دلت شیدا نیست / کاین باقی عمر را بها پیدا نیست
(۲) دی می‌شد و گفتم صنما عهد به جای آر / گفتا غلطی خواجه در این عهد وفا نیست
(۳) به هست و نیست مرنجان ضمیر و خوش می‌باش / که نیستی است سرانجام هر کمال که هست
(۴) فرض ایزد بگزاریم و به کس بد نکنیم / وان چه گویند روا نیست نگوییم رواست
- ۴۸- نقش دستوری واژه‌ی قافیه‌ی کدام بیت متفاوت است؟ همه‌ی ابیات از یک غزل انتخاب شده است.

(فارسی نهم، فصل اول - صفحه‌ی ۱۱)

- (۱) اشکم احرام طواف حرمت می‌بندد / گرچه از خون دل ریش دمی طاهر نیست
(۲) بسته‌ی دام و قفس باد چو مرغ وحشی / طایر سدره اگر در طلبت طایر نیست
(۳) عاشق مفلس اگر قلب دلش کرد نثار / مکنش عیب که بر نقد روان قادر نیست
(۴) روز اول که سر زلف تو دیدم گفتم / که پریشانی این سلسله را آخر نیست

(فارسی نهم، فصل اول - صفحه‌ی ۱۱)

۴۹- «دیده‌ام» در کدام بیت فعل نیست؟

- ۱) سال‌ها اندر جهان گردیده‌ام / نم به چشم منعمان کم دیده‌ام
- ۲) برخوردار از قرآن اگر خواهی ثبات / در ضمیرش دیده‌ام آب حیات
- ۳) دیده‌ام از فرقت او شد سفید / بویی از آن پیرهنم آرزوست
- ۴) خیر و خوبی بر خواص آمد حرام / دیده‌ام صدق و صفا را در عوام

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

۵۰- نقش دستوری «ماه» در بیت زیر کدام است؟

«پاک و بی عیب خدایی که به تقدیر عزیز / ماه و خورشید مستخر کند و لیل و نهار»

- ۱) مفعول ۲) مسند ۳) نهاد ۴) متمم

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌های ۱۷ تا ۱۹)

۵۱- کاربرد «چون» در کدام گزینه، با بقیه متفاوت است؟

- ۱) مثل تو چون مورچه ای است که در قصر ملکی سوراخی دارد.
- ۲) هر چه در وجود است، همه صنع خداست، چون آسمان و آفتاب.
- ۳) در وقت بهار بنگر که زمین چون زنده شود.
- ۴) زمین چون دیبای هفت رنگ گردد بلکه هزار رنگ شود.

۵۲- در عبارت زیر چند گروه اسمی (یا قیدی) وجود دارد؟ بدیهی است که تک‌کلمه‌ها گروه نیستند.

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

«در انتخابات سال گذشته، هشت سیاستمدار نامزد تصدی مقام ریاست‌جمهوری شده بودند که در نهایت مسن‌ترین فرد توانست نظر مردم را به خود جلب کند و بالاترین مقام اجرایی کشور را به دست بگیرد.»

- ۱) چهار تا ۲) پنج تا ۳) شش تا ۴) هفت تا

۵۳- کدام گزینه ابیات زیر را بر اساس داشتن گروه‌هایی با وابسته‌هایی از نوع «صفت اشاره، صفت پرسشی، صفت شمارشی، مضاف‌الیه» مرتب می‌کند؟

- الف) ز غمزه، چشم تو یک تیر در کمان نگذاشت / که اول از دل مجروح من نشان نگذاشت
ب) ز بی‌وفایی گل بود مرغ دل آگاه / از آن به گلبن این گلشن آشیان نگذاشت
ج) ز شوق دیدن آن گل، ستم نگر که شدم / رضا به رخنه‌ی دیوار و باغبان نگذاشت
د) ز ناز بر دل پیر و جوان در این محفل / کدام داغ که آن نازنین جوان نگذاشت
- ۱) الف، ب، ج، د ۲) ج، د، الف، ب ۳) ج، د، ب، الف ۴) الف، ب، د، ج

۵۴- در کدام گروه اسمی، هسته و وابسته‌ها از الگوی متفاوتی پیروی می‌کنند؟

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

- ۱) عجایب صنع حق ۲) بستان معرفت حق ۳) جمال صورت قصر ۴) بساط فراخ تو

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

۵۵- در کدام گزینه، وابسته‌ی پسین از نوع صفت بیانی وجود ندارد؟

- ۱) عقل، حیران شود از خوشه‌ی زرین عنب / فهم، عاجز شود از حقه‌ی یاقوت انار
- ۲) دیده‌ای نیست نبیند رخ زیبای تو را / نیست گوشه‌ی که همی نشنود آوای تو را
- ۳) ستودن نداند کس او را چو هست / میان بندگی را بیایدت بست
- ۴) که تواند که دهد میوه‌ی الوان از چوب؟ / یا که داند که برآرد گل صدبرگ از خار؟

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۱۷)

۵۶- کدام گزینه درباره‌ی عبارت زیر صحیح است؟

«میخ و باران و برف و تگرگ و رعد و برق و علاماتی که در هوا پدید آید، آیات خداوند است که تو را فرموده است تا در آن نظر کنی. پس اندر این آیات، تفکر کن.»

- (۱) در آن یک مضاف‌الیه وجود دارد.
(۲) از چهار جمله تشکیل شده است.
(۳) «آن»، صفت اشاره و وابسته‌ی پیشین است.
(۴) دو صفت بیانی دارد.

۵۷- کلمات کدام گزینه در متن زیر، همگی هسته‌ی گروه اسمی خود هستند؟

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

«نگاه کن مرغان هوا و حشرات زمین را هر یکی بر شکلی دیگر و بر صورتی دیگر و همه از یکدیگر نیکوتر؛ هر یکی را آنچه به کار باید، داد و هر یکی را بیاموخته که غذای خویش چون به دست آورد و بچه را چون نگه دارد تا بزرگ شود و آشیان خویش چون کند.»

- (۱) زمین، غذا (۲) غذا، آشیان (۳) بچه، خویش (۴) مرغان، خویش

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

۵۸- چند وابسته در قطعه شعر زیر وجود دارد؟

«در پیله تا به کی، بر خویشتن تنی؟ / پرسید کرم را، مرغ از فروتنی
تا چند منزوی در کنج خلوتی؟ / در بسته تا به کی، در محبس تنی؟
در فکر رستنم، پاسخ بداد کرم / خلوت نشسته‌ام زین روی، منحنی»

- (۱) دو (۲) سه (۳) چهار (۴) پنج

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

۵۹- در کدام گزینه، هسته‌ی هیچ گروه اسمی، مفعول نیست؟

- (۱) بنگر که چگونه بساط تو ساخته است.
(۲) نگاه کن مرغان هوا و حشرات زمین را.
(۳) به درجه‌ی مورچه قناعت مکن.
(۴) نه همه مستمعی فهم کند این اسرار

۶۰- در بیت زیر، نقش دستوری گروه‌هایی که وابسته دارند به ترتیب کدام است؟

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

«همسال‌های من، پروانگان شدند / جستند از این قفس، گشتند دیدنی»

- (۱) مفعول، متمم (۲) مفعول، مسند (۳) نهاد، مسند (۴) نهاد، متمم

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۰)

۶۱- نقش دستوری کدام واژه‌ی مشخص شده متفاوت است؟

- (۱) به نام خداوند جان و خرد / کزین برتر اندیشه برنگذرد
(۲) توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر برنا بود
(۳) تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او / همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار
(۴) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند / نه همه مستمعی فهم کند این اسرار

آرایه‌های ادبی

۶۲- عبارت کدام گزینه تشبیه بیت زیر را درست بیان می‌کند؟

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۴)

«این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار»

- (۱) وجه‌شبه: زیبایی (۲) وجه‌شبه: عجیب‌بودن
(۳) مشبّه‌به: نقش بر دیوار (۴) مشبّه‌به: انسان بی‌فکر

۶۳- در کدام ابیات هر دو آرایه‌ی تشبیه و شخصیت‌بخشی را می‌توان یافت؟

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۱۴)

- الف) این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
ب) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند / نه همه مستمع‌ی فهم کنند این اسرار
ج) خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند / آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار
د) تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش / حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار

الف، د (۱) ب، ج (۲) الف، ب (۳) ج، د (۴)

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۱۴)

۶۴- آرایه‌ی ادبی شخصیت‌بخشی را در کدام بیت می‌توان یافت؟

- ۱) دگر روز لشکر بیاراستند / درفش از دو رویه بیاراستند
۲) به هاماوران بود صد زنده‌پیل / یکی لشکری ساخته بر دو میل
۳) از آوای گردان بتوفید کوه / زمین آمد از نعل اسپان ستوه
۴) پس پشت پیلان درفشان درفش / به گرد اندرون سرخ و زرد و بنفش

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۱۴)

۶۵- آرایه‌ی ادبی تشبیه را در کدام بیت می‌توان یافت؟

- ۱) ای که با سلسله‌ی زلف دراز آمده‌ای / فرصت باد که دیوانه‌نواز آمده‌ای
۲) ساعتی ناز مفرما و بگردان عادت / چون به پرسیدن ارباب نیاز آمده‌ای
۳) پیش بالای تو میرم چه به صلح و چه به جنگ / چون به هر حال برانزنده‌ی ناز آمده‌ای
۴) آفرین بر دل نرم تو که از بهر ثواب / کشته‌ی غمزه‌ی خود را به نماز آمده‌ای

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۱۴)

۶۶- استفاده از آرایه‌ی ادبی مراعات‌نظیر در بیت گزینه‌ی ... بارزتر است.

- ۱) مپیچ اندر سر زلفم، که گاز است / از او بگذر، که کار او دراز است
۲) ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند / تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری
۳) ماییم و بخت خندان، تا تو امیر مایی / ای شیوه‌هات شیرین، تو جان شیوه‌هایی
۴) در نزد من ارباب کرامت همه مانند / وین معجزه از نرگس جادوی تو دارم

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۱۴)

۶۷- کدام بیت تشبیه ندارد؟

- ۱) ای بسا خرمن امید که در یک دم / کرد خاکسترش این صاعقه‌ی سوزان
۲) چو کتابیست ریا، بی ورق و بی خط / چو درختیست هوی، بی بن و بی اغصان
۳) تا تو چون گوی درین کوی به سر گردی / بایدت خیره جفا دیدن از این چوگان
۴) چو شود جان، به چه دردیت رسد پیکر / چو رود سر به چه کاریت خورد سامان

۶۸- آرایه‌های ادبی «مراعات‌نظیر، جان‌بخشی و تشبیه» را به ترتیب در ابیات گزینه‌ی ... می‌توان یافت.

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۱۴)

- الف) خوش چمنی است عارضت خاصه که در بهار حسن / حافظ خوش کلام شد مرغ سخن‌سرای تو
ب) ز جور کوکب طالع سحرگهان چشمم / چنان گریست که ناهید دید و مه دانست
ج) فرخ و روشن و جهان‌افروز / خنک آن روز یاد باد آن روز

الف، ب، ج (۱) الف، ب (۲) ب، الف، ج (۳) ب، ج، الف (۴)

۶۹- درباره‌ی بیت «سعیدیا راست‌روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرسد کج‌رفتار» کدام گزینه نادرست است؟
(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۴)

- (۱) «روان» در بیت معنای «جاری» دارد.
- (۲) بیت شبه‌جمله دارد.
- (۳) بیت تشبیه دارد.
- (۴) با مصراع «بار کج به منزل نمی‌رسد» قرابت معنایی دارد.

معنا و مفهوم

۷۰- در کدام بیت به «آسمان» اشاره شده است؟
(فارسی نهم، درس دوم- صفحه‌ی ۱۹)

- (۱) دشمنی داری از او ایمن مباش / زیر سقف بی‌ستون ساکن مباش
- (۲) چون سفر در پیش داری زاد گیر / عمر خود را سربه‌سر هم باد گیر
- (۳) جمله را چون هست بر دوزخ گذر / جای شادی نیست با چندین خطر
- (۴) عقبه در راه است و بارت بس گران / نگذرد بارت به سعی دیگران

۷۱- «نقش بر دیوار بودن» در بیت زیر چه معنا و مفهومی دارد؟
(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۳)

«این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار»

- (۱) دعا برای نابودی
- (۲) بی‌ارزشی
- (۳) ارزش والا داشتن
- (۴) دعا برای بقا

۷۲- عبارت «خدا اگر وجود داشت، نشانه‌های آشکارتری برای انسان‌ها در طبیعت می‌گذاشت» با کدام بیت در تقابل معنایی است؟
(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۳)

- (۱) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
- (۲) پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز / ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار
- (۳) نعمت بارخدا یا ز عدد بیرون است / شکر انعام تو هرگز نکند شکرگزار
- (۴) سعیدیا راست‌روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرسد کج‌رفتار

۷۳- قرابت معنایی بیت زیر با آیه‌ی ... واضح است.
(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۳)

«کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند / نه همه مستمع‌ی فهم کنند این اسرار»

- (۱) تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا
- (۲) تُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ

(۳) قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ

(۴) وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ

۷۴- کدام بیت با ابیات دیگر قرابت معنایی کمتری دارد؟
(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۳)

- (۱) از دست و زبان که برآید / کز عهده‌ی شکرش به‌در آید؟
- (۲) تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او / همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار
- (۳) بدین آلت رای و جان و زبان / ستود آفریننده را کی توان؟
- (۴) این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکر نکند نقش بود بر دیوار

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۱۷)

۷۵- هدف شاعر از سرودن کدام بیت، توصیف جلوه‌ای از طبیعت است؟

- ۱) نسیمی از عنایت یار او کن / ز فیض قطره‌ای در کار او کن
- ۲) چو گل از آبروی دوستان شاد / چو سرو از آبخورد عالم آزاد
- ۳) هرگز کسی نداد بدین سان نشان برف / گویی که لقمه‌ای است زمین در دهان برف
- ۴) دریغ آدمم زان همه بوستان / تهی‌دست رفتن سوی دوستان

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۱۹)

۷۶- کدام گزینه با عبارت زیر تناسب معنایی کمتری دارد؟

- «خانه بس بزرگ است و چشم تو بس مختصر و در وی نمی گنجد.»
- ۱) نه بر اوج ذاتش پرد مرغ وهم
 - ۲) نه ادراک در کنه ذاتش رسد
 - ۳) نه فکرت به غور صفاتش رسد
 - ۴) نه من ز بی عملی در جهان ملولم و بس

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۱۹)

۷۷- کدام گزینه با عبارت زیر تناسب معنایی بیشتری دارد؟

- «چشم باز کن تا عجایب بینی که مدهوش و متحیر شوی.»
- ۱) من نیز چشم از خواب خوش برمی‌نکردم پیش از این / روز فراق دوستان «شب‌خوش» بگفتم خواب را
 - ۲) باری به چشم احسان در حال ما نظر کن / کز خوان پادشاهان، راحت بود گدا را
 - ۳) چشم دل باز کن که جان بینی / آن چه نادیدنی ست، آن بینی
 - ۴) به چشم های تو کان چشم کز تو بگیرند / دریغ باشد بر ماه آسمان انداخت

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۲۲)

۷۸- مفهوم کلیدی کدام گزینه متفاوت است؟

- ۱) نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود / مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
- ۲) اینک تو را چه شد، کای مرغ خانگی / کوشش نمی‌کنی، پرتی نمی‌زنی؟
- ۳) یک جمع نکوشیده رسیدند به مقصد / یک قوم دویدند و به مقصد نرسیدند
- ۴) دوست دارد یار این آشفته‌گی / کوشش بیهوده به از خفتگی

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

۷۹- کدام بیت با قطعه‌شعر زیر قرابت معنایی دارد؟

- «من بی تو دمی قرار نتوانم کرد / احسان تو را شمار نتوانم کرد»
- گر بر تن من زفان (زبان) شود هر مویی / یک شکر تو از هزار نتوانم کرد»
- ۱) این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
 - ۲) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند / نه همه مستمعی فهم کنند این اسرار
 - ۳) تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او / همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار
 - ۴) سعدیا راست‌روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرود کج‌رفتار

۸۰- در عبارت «زمین چون دیبای هفت رنگ گردد، بلکه هزار رنگ شود»، «هزار» نشان دهنده‌ی کثرت است. در کدام

(فارسی نهم، درس دوم - صفحه‌ی ۱۸)

گزینه، چنین معنایی مشاهده نمی‌شود؟

- ۱) هزار نکته در این هست، تا دانی
- ۲) هزار یوسف مصری فتاده در چه ماست
- ۳) زلفت هزار دل به یکی تار مو بیست
- ۴) عندلیبان را چه پیش آمد، هزاران را چه شد؟

۸۱- منظور محمد بن منور از اصطلاح «پیر» در عبارت زیر از اسرارالتوحید، «مرشد و راهنما» است. در کدام گزینه «پیر»

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۶)

در معنایی مشابه با عبارت زیر به کار رفته است؟

«روزی پیر ما، با جمعی از همراهان به در آسیابی رسید.»

- (۱) من پیر سال و ماه نیم یار بی وفاست / بر من چو عمر می گذرد، پیر از آن شدم
- (۲) پیر ما گفت خطا بر قلم صنع نرفت / آفرین بر قلم پاک خطاپوشش باد
- (۳) یاد ایام جوانی جگرم خون می کرد / خوب شد پیر شدم کم کم و نسیان آمد
- (۴) طرب نوجوان ز پیر مجوی / که دگر ناید آب رفته به جوی

۸۲- در کدام گزینه «که» در معنایی مشابه با «که» در ابتدای بیت زیر به کار رفته است؟

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

«که تواند که دهد میوه‌ی الوان از چوب؟ / یا که داند که برآرد گل صد برگ از خار؟»

- (۱) که گفتت برو دست رستم ببند؟ / نبندد مرا دست چرخ بلند
- (۲) آن کس که به قرآن و خبر زو نرهی / آن است جوابش که جوابش ندهی
- (۳) ما که نظر بر سخن افکنده‌ایم / مرده‌ی اویم و بدو زنده‌ایم
- (۴) آنان که محیط فضل و آداب شدند / در جمع کمال شمع اصحاب شدند

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

۸۳- کدام بیت با بیت زیر قرابت معنایی دارد؟

«پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز / ماه و خورشید مستخر کند و لیل و نهار»

- (۱) چه مهتر چه کهتر چو شد جفت‌جوی / سوی دین و آیین نهاده است روی
- (۲) ز فرمان و رایش کسی نگذرد / پی مور بی او زمین نسپرد
- (۳) که را گم شود راه آموزگار / سزد گر جفا ببند از روزگار
- (۴) ز شاهان گیتی ستایش تو راست / ز خورشید برتر نمایش تو راست

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۳)

۸۴- کدام بیت با بیت زیر قرابت معنایی دارد؟

«تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او / همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار»

- (۱) خدای را که تواند گزارد شکر و سپاس / یکی منم که به مدحش کنم شکرباری
- (۲) اندر سر کوی عاشقی ای سره مرد / بی شکر قفای نیکوان نتوان خورد
- (۳) تو را جز کامرانی خو نباشد / چو شکر هست گو شیرین نباشد
- (۴) هر که چون کرکس به مرداری فرود آورد سر / کی تواند همچو طوطی طمع شکر داشتن

(فارسی نهم، درس اول - صفحه‌ی ۱۶)

۸۵- مفهوم عبارت زیر را در کدام بیت می‌توان یافت؟

«روزی پیر ما با جمعی از همراهان به در آسیابی رسید. افسار اسب کشید و ساعتی درنگ کرد؛ پس به همراهان

گفت: «می‌دانید که این آسیاب چه می‌گوید؟ می‌گوید: معرفت این است که من در آنم. گرد خویش می‌گردم و

پیوسته در خود سفر می‌کنم، تا هر چه نباید، از خود دور گردانم!»

- (۱) به گرد خویش برآید دلم که جرمم چیست / از آنک هر سببی با نتیجه مقرون است
- (۲) چو گرد خویش نگه کرد، مار و ماهی دید / به گرد تو مه تابان و زهره‌ی ازهر
- (۳) قمارخانه‌ی دل را همیشه در باز است / نکرد هیچ کس این در به روی خلق فراز
- (۴) خوب حصاری بکش از گرد خویش / خوی نکو را در و دیوار کن

۸۶- کدام بیت با عبارت «چشم تو بس مختصر و در وی نمی‌گنجد» قرابت معنایی بیشتری دارد؟

(فارسی نهم، درس دوم- صفحه‌ی ۱۹)

- ۱) دی تماشا رفته بودم جانب صحرای دل / آن نگنجد در نظر چه جای پیدا کردن است
- ۲) ز روی زرد و دل درد و سوز سینه مپرس / که آن به شرح نگنجد بیا به چشم ببین
- ۳) هان ای جمال دلبر ای شاد وقت تو / ما با تو بس خوشیم که خوش باد وقت تو
- ۴) شمعی که در آسمان نگنجد / از گوشه‌ی سینه‌ای برآری

۸۷- کدام بیت تعبیر عبارت «چشم تو بس مختصر و در وی نمی‌گنجد» را در خود دارد؟

(فارسی نهم، درس دوم- صفحه‌ی ۱۹-)

- ۱) ای عاشقان ای عاشقان دیوانه‌ام کو سلسله / ای سلسله‌جنبان جان عالم ز تو پرغلبه
- ۲) زنجیر دیگر ساختی در گردنم انداختی / وز آسمان در تاختی تا رهزنی بر قافله
- ۳) کو عقل تا گویا شوی کو پای تا پویا شوی / وز خشک در دریا شوی ایمن شوی از زلزله
- ۴) خامش کن ای شیرین‌لقا رو مشک بر بند ای سقا / زیرا نگنجد موج‌ها اندر سبو و بلبله

(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۴)

۸۸- کدام بیت با آیه‌ی چهل و چهارم سوره‌ی اسراء قرابت معنایی دارد؟

- ۱) یا رب این بوی که امروز به ما می‌آید / ز سراپرده‌ی اسرار خدا می‌آید
- ۲) در نمازند درختان و به تسبیح طیور / در رکوع است بنفشه که دوتا می‌آید
- ۳) نی بگویم ز ملولی کسی غم نخورم / که شکر رشک برد ز آنچه مرا می‌آید
- ۴) آنک سرمست نباشد برمد از مردم / تا نگویند کز او بوی صبا می‌آید

(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۳)

۸۹- کدام ابیات با مصراع دوم بیت زیر قرابت معنایی دارد؟

- «نعمتت بارخدا یا ز عدد بیرون است / شکر انعام تو هرگز نکند شکرگزار»
- الف) آن که شد چشم او به منعم باز / جان او برکشد به حمد آواز
 - ب) از دل و تن چو شکر گردد راست / به زبان عذر آن ببايد خواست
 - ج) شکر کن، تا شکر مذاق شوی / نام کفران مبر، که عاق شوی
 - د) غایت شکر چیست؟ دانستن / حقّ یک شکر ناتوانستن

- ۱) الف، ج ۲) ب، ج ۳) ب، د ۴) ج، د

(فارسی نهم، درس اول- صفحه‌ی ۱۳)

۹۰- کدام بیت با ابیات زیر قرابت معنایی دارد؟

- «کس از داد یزدان نیابد گریغ / و گر چه ببرد برآید به میغ
سنان گر به دندان بخاید دلیر / بدرد ز آواز او چرم شیر
گرفتار فرمان یزدان بود / و گر چند دندانش سندان بود»

- ۱) این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار
- ۲) عقل حیران شود از خوشه‌ی زرّین عنب / فهم، عاجز شود از حقّه‌ی یاقوت انار
- ۳) پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز / ماه و خورشید مستخر کند و لیل و نهار
- ۴) سعدیا راست‌روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرود کچرفتار

